

ELS ESTUDIANTS S'EXPLIQUEN

JUDIT BUSQUETS, ELOI CREUS, JOSEP ANDREU PALACIOS,
RAMON PANYELLA, CLÀUDIA RODA, IRENE ROMA, LAIA TERÉS

Ramon Panyella: L'estat de la qüestió sobre l'ensenyament de la llengua i la literatura catalanes que es proposava el Simposi no hauria estat complet sense la veu dels qui són els destinataris principals de la nostra feina. Calia, doncs, que els estudiants —precisem: una representació qualitativa— també fossin presents en aquesta jornada de reflexió per poder conèixer des de la seva experiència i perspectiva «com i què hem d'ensenyar» i, tal vegada més important, perquè ens expliquessin el «com i què han après» a les nostres aules. Els vam oferir, doncs, una tribuna, força excepcional val a dir-ho, perquè s'expliquessin en veu alta, reflexionessin sobre la formació de llengua i literatura catalanes rebuda i, si s'esqueia, poguessin jutjar-la críticament. És obligatori fer-ho explícit, hem d'agrair-los que hagin acceptat la invitació del Comitè Organitzador del Simposi i, molt especialment, l'esforç que van fer per preparar amb rigor la seva participació a la taula rodona i, posteriorment, per explicar-se davant d'un auditori que podia imposar-los un cert respecte, però que va escoltar amb molta atenció les seves exposicions plenes d'idees interessants i valuoses, idees que ens han de poder servir, a nosaltres els professors, per plantejar millor la nostra feina.

Els estudiants que van participar a la taula rodona, tres de Secundària i tres de la Universitat, foren els següents:

- Eloi Creus Sabater, alumne de 2n de Batxillerat humanístic a l'IES Castellar del Vallès;
- Josep Andreu Palacios Caballero, alumne de 2n de Batxillerat humanístic a l'IES Alexandre Satorras de Mataró;
- Irene Roma Gimeno, alumna de 2n de Batxillerat científic a l'IES Castellar del Vallès;

- Judit Busquets Garcia, alumna de 4t curs de Traducció de la UAB;
- Clàudia Roda Cucurull, alumna de 2n curs de Filologia Catalana de la UAB;
- Laia Terés Illa, alumna de 3r curs d'Educació Primària de la UAB i llicenciada en periodisme per la UAB.

Elles i ells van preparar la seva intervenció al Simposi a partir d'un guió que se'ls va fer arribar prèviament i que contenia una bateria de preguntes relatives a la seva formació en les nostres matèries. Aquest guió qüestionari va servir, després, de fil conductor per estructurar la dinàmica de la taula rodona. En aquestes actes, però, no reproduïm el contingut de la taula en la forma exacta en què es va desenvolupar el dia del Simposi (una mateixa pregunta era resposta consecutivament per tots els estudiants a qui s'adreçava —de Secundària o Universitat—, i així amb totes les altres preguntes fins a completar el qüestionari), sinó que hem cregut més adient, com si d'una ponència es tractés, donar a conèixer de forma independent la intervenció completa de cadascun d'ells (per aquest ordre, la de l'Eloi, la Irene, en Josep Andreu, la Judit, la Laia i, finalment, la Clàudia). D'aquesta manera, en no fragmentar el discurs dels ponents en una sèrie de respostes separades les unes de les altres, llur exposició guanya valor i alhora interès, perquè hom pot apreciar millor la continuïtat del pensament i la qualitat dels discursos dels estudiants. Ras i curt: les moltes virtuts que contenen, aquelles que voldríem trobar en tots els nois i noies que passen per les nostres aules: la claredat expositiva, la capacitat d'anàlisi i, quan cal, un bon sentit crític, i també, és clar, l'interès i estimació per la llengua i la literatura catalanes. No tenim cap dubte, doncs, que la contribució rigorosa, honesta i també il·lusionada d'aquests sis bons estudiants als objectius del Simposi serà valorada ben justament pels lectors d'aquestes actes.

Qüestionari estudiants de Secundària

Pregunta 1: sobre l'expressió escrita

En quina mesura les classes de llengua catalana —i també de literatura— de la secundària us han ajudat a assolir un bon domini de l'expressió escrita? O en termes més concrets: totes les activitats desenvolupades a la classe de llengua, tots els continguts que hi heu treballat us han servit de la mateixa manera a la consecució d'aquest objectiu? Unes activitats més que d'altres? Uns continguts més que altres?

Pregunta 2: sobre l'expressió oral

Penseu que a les classes que heu rebut s'ha treballat suficientment la llengua oral? Quin tipus d'activitats orals us han resultat útils i quines heu trobat a faltar? Alguna de les coses que hi heu après us han servit per plantejar la vostra intervenció avui al Simposi?

Pregunta 3: sobre la formació en literatura

Quin tractament de la literatura catalana heu rebut a classe? És a dir: on s'ha posat l'èmfasi: en la descripció i l'anàlisi de períodes, de corrents literaris, de gèneres; o bé en l'estudi d'autors? En la lectura i estudi les seves obres? O bé s'han conjuminat les dues orientacions? Considereu que la història de la literatura us ha ajudat en la vostra formació lingüística i literària? És a dir, quines activitats relacionades amb la literatura han resultat més positives per al vostre aprenentatge?

Pregunta 4: sobre les lectures

Creieu que les classes donaven un protagonisme suficient a les lectures? L'ESO i el Batxillerat us han ensenyat a llegir les obres literàries, és a dir, a comprendre i a interpretar un text literari? Què penseu de les lectures obligatòries? Són necessàries, útils?

Pregunta 5: sobre els manuals de llengua i literatura

Valoreu els manuals que heu tingut al llarg de l'ESO i del Batxillerat. Creieu que han estat una bona eina per al treball lingüístic i literari? Quines qualitats, quins defectes i quines mancances destacaries d'aquests materials?

Pregunta 6: les TIC i l'ensenyament de la llengua i la literatura

Les noves tecnologies són cada dia més presents en l'ensenyament: en quina mesura creieu que poden ajudar a l'ensenyament i per tant a l'aprenentatge de la llengua i de la literatura?

RESPOSTES

Eloi Creus Sabater: Pel que fa a l'ensenyament de la redacció i l'expressió escrita, que he rebut durant la meva Educació Secundària Obligatòria trobo que ha sigut força insuficient, perquè s'ha treballat molt poc, una situació que ha canviat de manera dràstica durant el Batxillerat. Es nota un canvi espectacular, no només pel nivell exigít, sinó també per la manera de treballar. De fet, les úniques activitats que resulten realment productives en aquest àmbit no són res més que les elementals: llegir i escriure. Res més. En aquest sentit, el que més m'ha ajudat durant el Batxillerat és l'escrit del comentari de text. Tot i assolir una bona tècnica ràpidament, trobo que el nombre de comentaris que es fa a l'ESO és insuficient, sobretot si després vols fer un Batxillerat de lletres, com és el meu cas. D'altra banda, una activitat que he trobat moltíssim a faltar per a l'ortografia és la dels dictats: dictar un text i després corregir-lo no serveix per a res, però, si es corregeix el text i més tard es torna a fer, es poden memoritzar les paraules que, de fet, és la manera més pràctica de millorar en ortografia. Les normes ortogràfiques, d'accentuació, són pràctiques en cas de dubte, però l'ortografia s'aprèn realment a través de l'atenció i la memòria.

En l'àmbit de l'expressió oral, trobo que s'hauria de donar més impuls a una activitat com és el teatre, una activitat diferent que pot ajudar els alumnes a fer una activitat més divertida i que t'ajuda en tots els àmbits de la llengua i, fins i tot, contribueix a la seguretat personal. També en aquest sentit trobo que es pot impulsar el comentari de text, per què no podem comentar un text, preparat *a priori*, davant de tota la classe? És una de les assignatures més pendents de l'ESO, ja que jo durant aquell temps no vaig tenir el plaer de gaudir d'aquestes activitats i, si no fos per la lectura, podria tenir problemes a desenvolupar-me amb desimboltura oralment. De fet, també he trobat a faltar moltíssim llegir poesia en veu alta. Ajuda en tots els sentits, i a més es progressa en literatura. No crec que es pugui demanar més.

Respecte al tractament rebut de la història de la literatura catalana, no em puc queixar pràcticament en cap àmbit. He rebut una bona formació literària, tot i que jo apostaria per ensenyar literatura ja des d'un bon principi a l'ESO i no només els últims anys. La literatura no

deixa de ser el resultat de la necessitat d'expressar-se de l'ésser humà i, segurament, es fa més amena a l'hora de ser ensenyada, al mateix temps que és d'on surt la base per saber escriure. És per això que m'agradaria remarcar la importància de llegir i escriure, i crec que tantes activitats, com les dels manuals de text, acaben sent inútils, sobretot les d'ortografia, i s'hauria de donar molt més protagonisme als comentaris de text, literaris o no, ja que ajuden en tots els àmbits de la llengua.

Sobre el tema de les lectures, trobo que tant a l'ESO com al Batxillerat, si no en fas un estrictament de lletres, és totalment insuficient. Com ja he dit abans, la lectura és la base de l'expressió escrita, però també oral. Ajuda a desenvolupar-te amb facilitat a l'hora que millores en gramàtica, sintaxi i, sobretot, en ortografia. És clar que no es pot obviar que molts cops els professors ja no saben com motivar els alumnes a llegir més que els tres llibres obligatoris de cada any, i encara poden demanar menys que els alumnes es fixin en l'ortografia, les construccions sintàctiques o el vocabulari... És per això que trobo que, ja des de primària, s'ha d'habituar els alumnes a llegir, si cal en un principi com una obligació, però no com una cosa avorrida, sinó com una alternativa a la televisió o a l'ordinador. En aquest sentit, a més d'augmentar el nombre de lectures, trobo que s'haurien d'establir unes lectures obligatòries i unes altres de tema opcional a escollir dins d'uns paràmetres establerts pel professor. Estic totalment en contra de la literatura juvenil que escampen les editorials amb l'únic desig de vendre.

Parlant del tema dels manuals de text: sempre he estat força crític, ja que els trobo força avorrits i, sobretot, contenen massa activitats que, al meu parer, són del tot inútils per la manca d'atenció que hi posen el professorat i els alumnes. A més de treure temps a les explicacions dels professors, que ja són poques i inusuals. Els professors es refien massa dels llibres de text i les seves activitats. També estaria bé que els llibres de text fossin més seguits i continuats en el seu temari, és a dir, molts aspectes de la gramàtica es tracten en temps molt diferents, i això fa que els conceptes explicats amb anterioritat ja no hagin sigut ben assimilats. M'explico: temes com el SN i el SV podrien anar molt més lligats, com passa amb els apartats de literatura i tipologia textual, que trobo que es podrien fer perfectament alhora, així com l'ortografia o el lèxic.

Les noves tecnologies poden ajudar en certs aspectes el professorat com a suport, però mai no han de substituir els llibres i les explicacions dels professors.

Per acabar, m'agradaria remarcar la importància de les explicacions dels professors. Cada cop en són menys i de menys qualitat. Per molts llibres, activitats, ordinadors o *power points*, els conceptes no seran assimilats sense una bona predisposició del professor i les seves corresponents explicacions. Seguint amb aquest tema, molts professors perden el temps dictant apunts. Aquest temps podria ser aprofitat per explicar i no dictar!! Amb això només aconseguen dues coses: que els alumnes no sàpiguen agafar apunts i que perdin un nombre de temps titànic dictant uns conceptes que, normalment, són al mateix llibre.

Josep Andreu Palacios Caballero: Personalment, després de sis anys d'institut, puc valorar que molts dels treballs normatius realitzats han esdevingut repetitius i buits, més que no pas útils. Saber els principis ortogràfics o sintàctics pels quals es regeix una llengua és útil, però, al meu entendre, la manera com s'ensenya, no. Des de principis de l'ESO —abans fins i tot, a les acaballes de la Primària— recordo haver memoritzat les formes verbals una i altra vegada, i he de reconèixer que no ha sigut fins ara, ja al Batxillerat, que les començo a assimilar en una memòria a llarg termini. Quants cops no hem repassat la toponímia de l'univers verbal o apuntat a l'agenda «Fer exercicis sobre accentuació, pàgina 32»?

En aquest sentit, i sempre des de la meva experiència, penso que és més important la qualitat que la quantitat, ja que fer molts cops les coses no significa fer-les millor. D'escriure bé, se n'ha de saber; això sí, no es pot ensenyar a nedar a algú dient-li com ha de moure els braços: caldria tirar-lo de cap a la piscina i acompanyar-lo en l'aprenentatge. A més, s'ha de llegir de tot i força, i escriure, escriure molt. Dels errors, se n'aprèn. Iestic convençut que la normativa de la llengua catalana (com la de totes les llengües), *s'assimila millor de manera pràctica que no pas teòrica*. Si l'alumne descobreix que, amb una bona competència lectora i escrita, pot endinsar-se en històries apassionants i compartir millor els seus sentiments, llavors, no en tingueu cap dubte, escriurà bé.

Pel que fa a l'assoliment d'un bon nivell de redacció escrita, no més em puc remetre a allò abans citat. *Escric ara millor que abans*, n'estic convençut, però alhora penso que ho podria fer encara més bé. És cert que durant l'ensenyament secundari he redactat uns quants escrits, però em semblen pocs. Una cosa o altra, sempre estem llegint (i, tot i així, crec que s'hauria de fer més). Ara bé, només recordo haver practicat la creació escrita per als Jocs Florals de Sant Jordi, i poca cosa més. A vegades, al docent, ja li està bé que s'escrigui poc (menys feina per corregir, menys papers que emportar-se a casa, exàmens més concisos...), però, i per què no s'incita l'alumnat a *encetar un bloc* on pugui escriure cada dia? Tots els joves tenim motivacions. I, quan una cosa et remou, quan t'interessa, les paraules surten soles.

Sens cap mena de dubte, el treball de la llengua oral és el punt dèbil de l'educació secundària. I és curiós perquè tothom coincideix a dir que és important.

Tal vegada no es treballi per manca de temps. Estic segur que hi ha professors que es proposen muntar debats a l'aula, però també he comprovat que això és factible poques vegades, ja que no tenen hores ni per acabar el currículum establert (i menys ara, amb la reducció de 60 minuts setmanals).

Si bé és cert que el nou programa recull la pràctica d'exposicions orals, trobo que la manera com aquestes es preparen no és l'adequada. D'una banda, suposen un trasbals per al docent i per al ritme del curs, ja que, a més de reduir hores, ara s'ha de dedicar un temps *precis* a avaluar aquestes exposicions. I, en segon lloc, i també per escassetat temporal, trobo que no s'ensenya l'alumnat a estructurar-les adequadament; cosa imprescindible. Si el que es pretén és que, en un futur, els estudiants puguin encarar un discurs en públic amb els estàndards de correcció, s'hauria de dedicar un mínim de temps (d'altra banda, inexistent) a parlar sobre les parts o peculiaritats de les diferents branques de la retòrica (exposició oral augmentativa, debat, conferència...).

La lectura completa d'un llibre i la seva correcta assimilació necessiten, sovint, l'encabiment en un corrent literari. I, des de la meua experiència, puc concloure que això no sempre es fa així. Personalment, he tingut la sort de tenir professors apassionats per la lectura i

la grandesa dels llibres, i n'estic agraït. De la mateixa manera que valoro que les competències normatives haurien de ser eminentment pràctiques, la literatura s'hauria d'ensenyar, també, més enllà d'un bolígraf i una llibreta. Lligar la literatura amb el context sociopolític (és a dir, la integració de la història) pot servir per interpretar millor una obra. Hauria de ser l'alumne qui, a partir de rutes literàries, debats a classe, etcètera, pogués conèixer un corrent literari o un autor i s'apassionés per llegir-lo.

No recordo ni un sol any que hàgim acabat els llibres de text. A tots ens semblen avorrits. Als alumnes, per haver de fer pàgines senceres d'exercicis sense sentit, i als professors, que preferirien compartir les impressions sobre el seu llibre preferit. No hauria de ser això, una classe? Passió *versus* avorriment? Els manuals, pel que jo crec, caldria que fossin un recull de textos. Cal potenciar la part humana de la llengua; al cap i a la fi, som nosaltres qui la creem.

Les noves tecnologies poden jugar un paper important, ara per ara desaprofitat. No només es pot escriure un dietari en un bloc (potenciació de la competència escrita), sinó que es poden crear cercles literaris virtuals, potenciant diàlegs, emprant el saber col·lectiu i constituint el tan demanat vincle entre instituts i universitats d'arreu dels Països Catalans.

Irene Roma Gimeno: No és fàcil aconseguir que una persona assoleixi un bon nivell de català en qualsevol dels seus camps. Crec que, primerament, ens hem de situar en les aules actuals i encara més si estem a l'ESO. És molt difícil crear un bon ambient de treball i captar l'atenció i l'interès d'una classe de 30 alumnes. El professor és una eina clau i una part essencial perquè rebem una bona educació. La veritat és que em considero realment afortunada en aquest aspecte. Un professor ha de crear caliu a l'aula, ha de transmetre, ser pacient i acceptar que no tota classe serà fàcil, ha de sentir la necessitat d'ensenyar i familiaritzar-se amb tots els alumnes per poder adaptar-s'hi millor.

Feta aquesta introducció, centrem-nos en l'expressió escrita. Per al meu gust, les activitats que m'han motivat més i que han aconseguit que assoleixi un nivell prou satisfactori d'expressió escrita han sigut

els comentaris de text. Crec que és un llàstima que no comencem a fer-ne als primers cursos. És interessant i molt satisfactori ser capaç de llegir un text, relacionar-lo amb les característiques de la seva època literària i extreure'n tot el suc. Cada comentari que es fa t'ajuda a millorar i sobretot a aprendre, a ser clar i entenedor en els teus relats. Si no hi ha coherència, és molt difícil comentar un fragment o qualsevol text. Animo a tots els professors a plantejar comentaris o almenys redaccions amb una mica de sentit. Perquè acabem una mica farts d'escriure perquè sí, sobre temes que no ens interessin i amb un nombre determinat de paraules i una pauta. Si us plau, escriure és meravellós, però s'ha de plantejar diferent des d'un principi perquè, a poc a poc, els alumnes s'hi familiaritzin i els agradi.

Per altra banda, trobo necessari que llegim algunes vegades en veu alta per reconèixer els nostres errors de redacció i els dels altres per poder-los aplicar a nosaltres mateixos. Eliminaria algunes de les activitats que apareixen a principi de tema. Llegir i comprendre un text, això està bé però va seguit d'unes interminables i repetitives preguntes que es fan pesades i avorriren, no crec que siguin necessàries, ni que millorin la nostra expressió i comprensió.

No considero que haguem treballat suficientment la llengua oral. Crec que podríem haver fet més lectures en veu alta, obres de teatre, petites representacions... Això té un inconvenient, pot ser molt avorrit, per això sempre es poden fer exàmens individuals o per grups on els alumnes ens hàgim de preparar un fragment. El teatre és molt útil, perquè hi poden participar diverses persones i, a més a més, és més dinàmic, i entra molt en joc l'entonació, el sentit, etcètera. I com a extra sempre es poden organitzar recitals per als més interessats.

Estic molt satisfeta de com i què m'han ensenyat de la història de la literatura, molt. Sempre hi ha èpoques que agraden més o menys, no es pot evitar, però generalment m'ha encantat. S'ha de combinar la teoria amb la lectura i els comentaris. Sempre es poden passar pel·lícules per fer-ho més lleuger i entenedor. Això ajuda, però tampoc no cal abusar-ne, o els alumnes ens dispersem, i ja no ens ho prenem com una lliçó. Si se segueixen cronològicament les èpoques, una s'adona de l'evolució del pensament, de l'escriptura i dels ideals; és fascinant com hem canviat al llarg del temps. En aquests camps, és on

més hi intervén la traça del professor i on l'alumne la valora i la nota. Destaco una altra vegada els comentaris de text que es realitzen: si estan ben pautaats pots seguir un text i relacionar-lo amb la seva època sense problemes i cada vegada amb més fluïdesa.

Les lectures és un tema important a tractar, i majoritàriament a canviar. No se'ls dóna tota la importància que necessiten. El professor t'ha d'estimular a llegir; si no, estem perduts. Les lectures ajuden en tots els aspectes de la llengua. Sense tenir en compte el Batxillerat, on les lectures són obligatòries, trobo convenient que ens deixin triar les lectures, sempre dins dels paràmetres que el professor cregui convenient. Si podem escollir, llegim a gust i no hi ha res com llegir un llibre que t'agrada i et fa *disfrutar*. Jo he tingut molta sort i la majoria dels llibres que he llegit m'han interessat i han fet que augmentés el meu interès per la lectura; ara bé, tothom ha de tenir aquesta oportunitat. Les lectures m'han aportat coses essencials: cultura, coneixement, recursos per a l'expressió tan oral com escrita, comprensió i interpretació...

Els manuals que he tingut al llarg de l'ESO i del Batxillerat són força semblants. Tots tenen cada unitat dividida en unes parts: sempre s'ha de treballar una mica de lèxic, d'ortografia, etcètera. Sempre m'han semblat una mica avorrits i pesats amb molts temes «bolet». És a dir, trobo a faltar cohesió entre una part i un altra dins d'una mateixa unitat. No es tracta de fer tota l'ortografia junta i després tota la gramàtica i després tot el lèxic..., però sí amb un cert ordre. Els autors hi volen posar massa matèria, i crec que no tota és necessària, sinó que és millor consolidar-ne poca. També crec que ha de ser proper, amb un llenguatge que sigui entenedor per a nosaltres, que, en llegir-ho, no tinguem gaires dubtes.

No crec que sigui gaire adient incorporar grans tecnologies per a l'aprenentatge. Crec que ho hem d'utilitzar com a eina d'ús, simplement. Tenim projectors, ordinadors i Internet a mà. Si se'n fa un bon ús, pot ser molt profitós. Hi ha pàgines de consulta a diccionaris, per exemple, que et poden solucionar un problema si no tens un diccionari a mà. A part d'això, crec que és més adient treballar sobre paper.

Qüestionari estudiants d'Universitat

Pregunta 1: sobre la llengua catalana

[Laia/Judit] De manera general, quina valoració feu de la presència de la matèria de llengua catalana en la vostra formació de mestra i traductora, respectivament?

Què es pensa, si és que en teniu constància, en els vostres cercles de companys de la titulació, sobre la matèria de llengua catalana (o matèries de llengua catalana)?

Què heu trobat a faltar a les classes de llengua catalana (mancances en termes de continguts, per exemple)? Per què?

[Clàudia] Què en penses, de la selecció de continguts de llengua a la titulació de filologia catalana (de la UAB)? És l'adequada? Hi ha un bon equilibri entre descripció teòrica de la llengua i aprenentatge pràctic; entre estudi sincrònic i estudi diacrònic?

Quins aspectes relacionats amb la llengua catalana (continguts/competències), avui potser poc presents en el currículum de l'estudiant de filologia catalana, creus que caldria potenciar més en la vostra formació? Per què?

Pregunta 2: altres aspectes de la formació lingüística

El treball de comunicació escrita i comunicació oral en llengua catalana està ben cobert en el vostre currículum? En general, la metodologia dels professors garanteix/afavoreix un bon aprenentatge dels continguts de llengua?

Pregunta 3: sobre la literatura catalana

[Laia/Judit] Creieu que la literatura catalana ha de ser present en els vostres estudis (de mestra/ traductora)? Per què?

Si penseu que sí, com creieu que caldria orientar aquesta formació de literatura catalana al si de les vostres carreres? És a dir, des del vostre punt de vista quin ha de ser el plantejament més adequat als objectius i a les necessitats de la vostra formació professional?

[Clàudia] Expos, segons el teu punt de vista, els punts forts i els punts febles del pla d'estudis de literatura catalana de la titulació de Filologia Catalana de la UAB. Hi introduiries algun tipus de modificació, correcció...?

Qüestionari estudiants d'Universitat (*Continuació*)

Pregunta 4: sobre les lectures

En general, han estat interessants les lectures que has hagut de fer a les assignatures de literatura catalana? La selecció d'obres és adequada, pertinent? Quins autors i/o obres hi heu trobat a faltar?

Creieu que a les classes de literatura catalana a què heu assistit s'ensenya a llegir bé, és a dir, a comprendre i a interpretar adequadament els textos?

Quin factor (o factors) creieu que pot ser més important per potenciar la capacitat lectora dels estudiants a la classe de literatura: el professor —interès, gràcia, preparació...—; la metodologia emprada; l'esforç de l'estudiant; una bona selecció d'obres...?

Pregunta 5: les TIC i l'ensenyament de la llengua i la literatura

Les noves tecnologies són cada dia més presents en l'ensenyament. En quina mesura creieu que poden ajudar a l'ensenyament i, per tant, a l'aprenentatge de la llengua i de la literatura?

Judit Busquets Garcia: Primer de tot, voldria comentar que parlaré de la matèria de llengua catalana en la Llicenciatura de Traducció i d'Interpretació, però, com ja sabeu, enguany amb la introducció del nou pla d'estudis, s'han modificat les matèries i la seva disposició. Com bé ha comentat en Ramon, estic a quart curs i, per tant, penso que la visió que puc aportar és prou general del que s'ha fet fins ara.

Crec que la presència de llengua catalana en la meva formació ha estat útil, adequada i, sobretot, encarada al meu futur professional. En aquesta llicenciatura, la matèria de llengua catalana s'estudia principalment a primer cicle: el primer curs és de normativa i el segon tracta l'ús de la llengua. És a dir, a primer t'ensenyen a ser perfectament correctes. Per exemple, si jo ara em fixo en les traduccions que produïa a primer, puc dir que pràcticament no hi ha cap falta, però a nivell expressiu és horrible. És a dir, crec que està massa encaminat a la correcció, però que, d'altra banda, és condició necessària per produir un bon text. Gràcies al segon curs i a les classes de traducció, crec que els estudiants, fent traduccions, hem anat millorant el nostre nivell d'expressió.

Penso, però, que l'ensenyament de la matèria de llengua catalana es concentra massa a primer cicle, ja que, si a segon cicle vols fer alguna assignatura relacionada amb la llengua catalana, és de caire optatiu o de lliure elecció. La llengua catalana pertany a un camp molt ampli, amb molts àmbits desconeguts, aspectes nous... I ara crec que no en sé prou. Per tant, tot i que el que he après m'ha resultat imprescindible, estructuraria la matèria de llengua catalana en quatre cursos.

Sobre el que pensen el meus companys de la matèria de llengua catalana? Més o menys el que he comentat. Creuen que l'ensenyament de llengua catalana es concentra massa a primer cicle i que, quan s'arriba a quart curs, la sensació general és d'haver oblidat molts aspectes de la llengua i que no se'n sap prou. No obstant això, consideren que el primer curs és molt necessari per a la formació de traductors i que era estructurat de manera clara i ordenada.

A les classes de llengua catalana, bàsicament, s'hi han trobat a faltar tècniques, lliçons o classes encaminades a l'expressió correcta, i no a la correcció de la llengua. És veritat que el nivell d'expressió s'aconsegueix només llegint i produint tot tipus de textos, però amb les classes de llengua no s'ha aprofundit en aquest aspecte.

També penso que és important estudiar els diferents tipus de textos amb les característiques lingüístiques i els aspectes formals concrets... I penso que és important, perquè hem arribat a tercer i quart curs, i el nivell d'exigència és tan elevat que ja es dona tot per explicat i et comencen a demanar que produeixis una sèrie de textos que mai no has treballat. Sé que l'estudiant universitari ha de treballar de manera autònoma i s'ha d'espavilar, però crec que seria interessant de cara a la traducció. Per exemple, a tercer curs un professor ens demanava realitzar vuit ressenyes de llibres al llarg de l'any. Cap dels alumnes de la classe sabia què era una ressenya, ni quines parts havia de contenir, ni quin llenguatge emprar... No obstant això, amb les assignatures de traducció (literària, científica, jurídica...) hem pogut gaudir d'una visió general d'aquest tipus de text i les seves característiques, tant lingüístiques com formals.

Com ja han comentat els alumnes de Secundària i les meves companyes d'universitat, crec que queda més coberta la comunicació escrita que no la comunicació oral. Aquest fet es produeix, bàsicament,

per la manera com s'organitzen les classes de llengua, que estan encaminades a l'expressió escrita. En el meu cas, entenc perfectament que a primer cicle no s'hagi pogut treballar en absolut l'expressió oral, perquè és impossible en una classe d'uns seixanta alumnes organitzar una activitat de comunicació oral on tots els alumnes puguin participar de manera equitativa. Potser a segon cicle, com he comentat, es podria ensenyar la llengua catalana aprofundint la comunicació oral en grups reduïts. Per tant, la comunicació oral és gairebé inexistent, excepte a tercer curs, a les classes d'interpretació, en què l'alumne escolta un discurs en anglès i l'ha de reproduir consecutivament (amb notes) o simultàniament en llengua catalana. Amb aquestes classes, a part de valorar el sentit del discurs produït en llengua catalana, també es valora el nivell d'expressió.

Crec que les metodologies han estat adequades, però com a norma general et trobes de tot en cada àmbit. És a dir, m'he trobat amb professors que viuen pel català, que gaudeixen explicant la matèria del dia, que aporten interès, que afavoreixen el bon clima de classe, que proposen activitats, és a dir, que es dediquen 100% als seus alumnes. En canvi, també n'he trobat que sembla que facin classes per força, mostrant el mínim interès i desmotivant els alumnes amb propostes monòtones. I com el que passa a tot arreu, si una acció es fa amb ganes, il·lusiona a un mateix i als altres; en canvi, si es fa amb desgana i sense interès, t'acaba avorrint i fent que els altres es desmotivin.

La literatura catalana sí que hi ha de ser present, en la meva titulació, sobretot si et vols dedicar a la traducció literària, perquè amb les classes de literatura amplies el ventall de textos literaris. No obstant això, no només penso que la literatura és imprescindible per a la formació d'un bon traductor, sinó també que és necessària per a la formació d'un traductor com a persona, ja que et dona la possibilitat d'ampliar el bagatge cultural.

Crec que aquesta formació literària s'hauria d'orientar a la traducció, és a dir, fer un estudi lingüístic de l'obra (veure'n el tipus de text, de vocabulari, tipus de llenguatge...), fer un estudi més general de l'obra (personatges, tipus de text predominant...), veure'n altres traduccions (ja sigui en el mateix idioma o en d'altres) per poder comparar i contrastar diferents aspectes, així com buscar articles que s'hagin

escrit o trobar crítiques de les obres. A part, crec que també s'haurien d'estudiar autors i obres més contemporanis.

Jo no he cursat la matèria de literatura catalana, perquè a la llicenciatura és una assignatura de lliure elecció i, per al meu futur professional, eren més adequades altres assignatures. Però, pel que he pogut comentar amb els meus companys al llarg del curs, creuen que es millora la competència de comprensió i interpretació de les obres. Pensen que falta més contacte amb autors i obres contemporànies perquè actualment n'hi ha de molt bons i que per mala sort ni s'estudien, però els companys creuen que se'ls ha de donar aquesta oportunitat.

Els factors per a potenciar la capacitat lectora serien els següents: primer de tot és l'interès de l'alumne, ja que tot dependrà de les ganes i la predisposició que aporti per aprendre i per anar sempre més enllà. No obstant això, l'actitud positiva i receptiva de l'alumne es veu influenciada per l'actitud i la metodologia del professor, és a dir, per la seva dedicació i motivació per la literatura, així com també una bona selecció d'obres.

Pel que fa a les noves tecnologies, crec que a la Universitat ja s'intenta introduir-les en l'ensenyament de la llengua mitjançant els «fòrums», en què el professorat obre un tema de conversa i els alumnes aporten la seva opinió. Crec que és una manera positiva de fer participar els alumnes. Però ja en un futur més llunyà o, potser no tant com ens pensem, crec que tindrem més accés a diferents tipus de text, no només en català, sinó també en altres llengües. Per tant, crec que pot significar un augment de textos per consultar en la xarxa.

Clàudia Roda Cucurull: Quan em van demanar que participés al simposi *Com i què hem d'ensenyar a les aules del segle XXI?*, em vaig sentir molt privilegiada per tenir l'oportunitat de fer la meua aportació en una taula rodona en què sis estudiants hem d'opinar críticament sobre com creiem nosaltres que s'ensenyen la llengua i la literatura catalanes en els nostres àmbits respectius. De seguida, em vaig adonar de les limitacions de la meua percepció de la Llicenciatura de Filologia Catalana, perquè, com a alumna de segon de carrera, he de basar-me en l'any i escaig que he cursat. Malgrat tot, he intentat suplir aquesta mancança amb un gran entusiasme.

A priori, i sempre basant-me en el pla d'estudis, m'ha semblat que la selecció de continguts de la titulació cobreix tots els aspectes relacionats amb la llengua i la literatura que ha de conèixer un filòleg: fonètica i fonologia, morfologia, lingüística, sintaxi, dialectologia, història social i lingüística de la llengua, gramàtica històrica, teoria de la literatura, literatura catalana, cultura literària... Tot i no haver cursat la majoria d'aquestes assignatures, crec que puc afirmar que, ja des del primer curs, la llicenciatura proporciona un aprofundiment en els coneixements que ja hem adquirit durant el Batxillerat —fonètica, literatura catalana del segle xx, normativa i sintaxi—, alhora que incideix en nous aprenentatges —fonologia, teoria de la literatura, elaboració de ressenyes i de projectes de recerca, entre molts d'altres.

Un aspecte que m'ha semblat que seria important de potenciar és la sensibilització envers temes de caire més sociolingüístic, perquè tinc la sensació que la filologia se situa una mica al marge de la realitat lingüística del nostre país. Amb això no proposo, ni molt menys, restar importància a les qüestions normatives i filològiques de la titulació, però faig, a tots plegats, aquesta pregunta: fins a quin punt té sentit l'eterna discussió dels pronoms febles o l'ús de certs barbarismes, si les previsions més fatalistes preveuen que la nostra llengua desaparegui en una cinquantena d'anys? Com a filòlegs, penso que també hauríem de saber com actuar davant de les situacions de diglòssia amb què ens trobem cada dia. Què podem fer i com podem incidir nosaltres en la millora de la situació de la nostra llengua? És que depèn tot de l'Administració?

S'hauria de potenciar més el nivell de comunicació oral en el currículum de filologia catalana. Em sembla que no hi ha cap assignatura d'oratoria, però hauria de ser-hi, perquè, mentre que la part escrita de la llengua és treballada reiteradament i, de forma indirecta, en gairebé totes les assignatures, la part de l'expressió oral es troba en un clar desavantatge. Em sembla que és molt important que un filòleg tingui una bona competència en l'expressió, no només en l'escrita, sinó també en l'oral. I aquesta competència no significa només no tenir vergonya, ni mantenir una posició més o menys acceptable, ni saber elaborar un guió amb més o menys gràcia, sinó parlar correctament, sense utilitzar crosses lingüístiques ni cometre errors

sintàctics i ser capaç d'utilitzar un to de veu adient, que capti l'atenció dels oients.

Tots hem sentit a parlar més d'una vegada, i més de dues, de la «infantilització» de la Universitat. I, a partir d'això, m'agradaria assenyalar una problemàtica amb què topem els estudiants cada dia. El pla d'estudis de la llicenciatura estableix, m'imagino que seguint uns criteris de menor o major dificultat, l'ordre amb què hem d'estudiar els diferents períodes de la història de la nostra literatura catalana. Així, estudiem primer la literatura catalana del segle xx, després la literatura medieval, després la del segle xix, després la del segle xx un altre cop... Aquesta distribució de la matèria no ens permet de fer-nos una idea contínua del desenvolupament de la literatura i fa que emmagatzemem dades i conceptes en parcel·les independents, les quals no som prou capaços de relacionar. Cada assignatura té, doncs, el seu compartiment i, quan volem accedir a una certa informació, obrim un calaixet i l'extraïem. Ens costa moltíssim, mantenint aquest símil, ser conscients que, dins d'un altre calaixet, pot haver-hi uns coneixements que ens resultarien valuosíssims. No sé si aquesta manca de maduresa és un dels altres problemes de la nostra generació, o de la nostra època, però em sembla que és un fet que no podem obviar.

A banda d'això, les assignatures de literatura són molt ambiciosos, i és gairebé impossible digerir tota la matèria que s'hi pretén de fer encabir. A les classes, en general, s'atorga una major predomini a la dimensió històrica de la literatura que a la lectura dels textos, la qual cosa fa que, els alumnes, a casa, ens enfrontem als textos plens d'inseguretats i prejudicis. Em penso que no acabem de ser del tot conscients que, per aprendre a llegir bé, el que s'ha de fer és llegir. El professor o la professora pot despertar-nos l'interès per la literatura, fins i tot la passió per la literatura, pot aportar-nos els punts clau i orientatius de certes obres, pot aconsellar-nos bibliografia i estar a la nostra disposició per resoldre'ns els dubtes, però, per redundar que pugui semblar, per llegir bé, primer s'ha de llegir. El bagatge és molt important per comprendre i interpretar una obra. Un, com més llegit un és, més «coses» és capaç de trobar en un text. Si no, és com aquell que diu que vol escriure bé, però que mai no es posa a fer-ho.

També vull recalcar que les lectures que hem treballat a classe han estat molt interessants. D'una banda, hem estudiat algunes obres clàssiques, d'autors consolidats, imprescindibles per a la bona formació d'un filòleg —com ara *El Carrer de les Camèlies*, de Mercè Rodoreda; *La paraula en el vent*, de Josep Carner, o *Primera història d'Esther*, de Salvador Espriu—, però, de l'altra, també hem parat atenció a autors més o menys desconeguts, de gran qualitat literària, que han estat oblidats i silenciats per interessos extraliteraris —com ara *La Dama de Reus*, d'Ambrosi Carrion.

Sense deixar encara el terreny de la literatura, m'agradaria reivindicar una mica l'estudi de la literatura actual. Estem vivint un moment molt prolífic, en què hi ha bons escriptors i escriptores, que són vius i que poden aportar-nos el seu punt de vista sobre la seva creació literària. Tradicionalment, la filologia ha intentat mantenir una perspectiva històrica, però potser hauria d'aprendre a poder ser més crítica amb el present.

Finalment, és ineludible per a un simposi que es titula *Com i què hem d'ensenyar a les aules del segle XXI?* no parlar de l'aplicació de les noves tecnologies en l'estudi de la llengua i la literatura catalanes. Potser valdria la pena tenir accés a pràctiques en laboratoris de fonètica o a pràctiques de digitalització i tractament de textos literaris i de manuscrits. No hem de permetre que els estudis de filologia es quedin a la cua pel que fa als avenços tecnològics. Alhora, també hem de ser conscients dels grans avantatges que ens proporciona la gran quantitat de material digitalitzat, ja siguin manuscrits, llibres, revistes o enregistraments en vídeo i àudio, als quals l'accés resulta immediat, que és fruit d'ambiciosos projectes que, des de la nostra i moltes altres universitats i institucions, s'han endegat, des de ja fa uns quants anys, d'una forma gairebé visionària.

Laia Terés Illa: Al meu entendre, tant en els estudis de mestre com en els de periodista, la presència i el tractament que es fa de la llengua catalana hi són *útils, adequats i indispensables* (perquè en l'exercici professional de tots dos casos s'ofereix un *model de llengua!*). Per això en totes dues titulacions es treballa necessàriament l'*estàndard* de la llengua (oral i escrit) i es procura una base general comuna per a tot l'alumnat,

a l'hora que s'ofereix la possibilitat d'especialització (tant en termes de llengua com de literatura) mitjançant assignatures optatives i de lliure elecció. Als estudis de Periodisme, l'elecció se situa en termes de periodisme d'especialitat en cultura, llengua i literatura, comarcal, política o d'investigació, i als de mestre, passa una cosa semblant: hi ha l'opció de cursar un itinerari específic de llengua i literatura (entre altres possibilitats: art, història, ciències, educació... Com que és de caràcter optatiu es pot realitzar l'itinerari sencer o bé només algunes assignatures).

Si la valoració global que en faig és positiva és perquè penso que s'assoleixen els objectius bàsics necessaris per al posterior desenvolupament professional. Es treballa, així, per adquirir:

- coneixement normatiu de la llengua (gramàtica, sintaxi, i també qüestions fonètiques i lexicològiques);
- coneixement de les possibilitats del llenguatge pel que fa a la varietat i adequació de registres i estils; també riquesa expressiva i lèxica.

Si bé en general en termes de llengua, en els estudis de mestre, s'insisteix en el repàs i la consolidació d'allò ja vist a Secundària i al Batxillerat, als de Periodisme, es pot dir que hi ha un aprofundiment més gran en els continguts i nous aprenentatges no realitzats anteriorment (o, en tot cas, només insinuats a l'institut). En tots dos casos, però, entenc que no hauria de ser negociable un límit per dessota del que fixen els programes establerts (perquè, com deia, parlem d'objectius bàsics, de tot allò que un professional —ja sigui un mestre o un periodista— ha de dominar per a l'exercici de la seva feina...).

En tots dos àmbits (periodístic i educatiu), no es qüestiona la rellevància de la llengua com a eina bàsica de treball (i a les escoles, per exemple, la llengua vehicular és el català), per la qual cosa no es dubta que convé conèixer-la al màxim per tal de poder fer-ne un bon ús, adequat a totes les seves possibilitats. En aquest sentit, per tant, es coincideix a valorar-la i a acceptar com a lògica la seva articulació i desplegament al llarg dels estudis.

En tot cas, si hi ha alguna crítica, aquesta va encaminada a la necessitat de contextualitzar alguns continguts (com poden ser les fra-

ses fetes, que difícilment podran ser transmeses, si no se'n coneix una situació natural d'ús) o a la conveniència de sistematitzar un treball d'enriquiment i ampliació de lèxic (per combatre'n l'empobriment). Específicament en el cas de magisteri, algunes veus comenten que valorarien l'ensenyament d'algunes consignes o estratègies didàctiques per adaptar continguts lingüístics a les aules. En altres casos, hi ha una discrepància amb els mecanismes d'avaluació emprats, que no sempre tenen en compte el progrés de l'alumne en un interval de temps determinat.

El treball de comunicació escrita i comunicació oral en llengua catalana s'aborda en tots dos casos a través d'assignatures específiques prou completes, però, tot i que penso que és necessari que sigui així i que està molt bé, també opino que aquest treball hauria de ser transversal, és a dir, que s'hauria de tenir en compte en la totalitat de matèries, perquè en totes hi ha part d'expressió oral i/o escrita. Per tant, com que crec que saber expressar-se correctament en una llengua ha de ser una competència comuna i bàsica, no pot reservar-se únicament a les assignatures que tenen aquest objecte concret. Sobretot, penso que és primordial insistir en aquest treball en el cas de la llengua oral, que no permet el temps de revisió que permet l'escrita (amb la possibilitat de resoldre els dubtes amb diferents eines de suport), perquè el model de llengua oral que s'ofereix és transcendent en totes dues professions. (Per tant, al meu entendre, hi ha també una part de *consciència* i de *responsabilitat* personal.)

Penso que la metodologia dels professors garanteix un bon aprenentatge dels continguts, perquè en general es procura una combinació dels aspectes teòrics i pràctics. El que a parer meu cal evitar de totes totes és la reproducció mecànica i excessiva del salt d'una teoria concreta a la seva aplicació pràctica, perquè, si sempre es repeteix aquest mateix esquema, se n'acaba perdent l'eficàcia a llarg termini. Crec, per tant, que per a un bon aprenentatge dels continguts es fa necessària la implicació constant del professorat en la recerca de fórmules innovadores per a fer arribar als alumnes uns continguts que no són atractius per a tothom (per exemple, donant pes als contextos d'ús sempre que es pugui, utilitzant nous suports...), i també pensant que l'alumnat varia, que no sempre és el mateix ni conserva els ma-

teixos interessos. (Em refereixo tant a activitats de classe com a possible treball autònom personal.)

Penso que la literatura catalana hi és fonamental perquè representa la dimensió més emocional de la llengua. Si bé és cert que cada llengua ens descriu un món, una manera de viure, tot un fet i una tradició cultural, la literatura en tots els seus gèneres i fórmules expressives ens ajuda a estimar-la com a patrimoni intangible i tret identitari. A més, sobretot en un camp professional com és ara l'educatiu, despertar la màgia de les paraules a través de la narrativa (popular o literària), de l'evocació poètica o la representació teatral, i donar a conèixer els mestres literaris del nostre país, no només és necessari, sinó que és també, pràcticament, un deure. Igualment, penso que resulta més necessari que mai estimular la imaginació i fomentar el plaer que proporcionen la lectura i la creació literària. Però, per això, per saber transmetre aquest gust i aquesta estima envers el fet literari i la força de la llengua, per saber-ne comunicar el poder, és important la formació personal (que no ha d'acabar-se mai...), per una banda, i el gaudi i la vivència pròpia, per l'altra.

Crec que l'orientació actual és correcta, amb un enfocament adequat ja que es procura:

- *repassar la tradició literària catalana*, amb els principals autors i obres dels diferents gèneres (tant narrativa i poesia com teatre —i apunts especials sobre el conte en el cas de Magisteri i sobre la crítica en el cas de Periodisme—);
- *donar les claus per interpretar les obres literàries* i també per *adaptar-les a contextos educatius* (en aquest sentit, és important que la literatura catalana ultrapassi les assignatures que la tracten, és a dir, que no resulti una matèria aïllada que cal superar si es vol obtenir el títol, sinó que *a posteriori* pugui traslladar-se a l'escola, que hi hagi un reflex professional);
- *facilitar recursos* per mantenir-se al dia en el si del panorama literari català.

Pel que fa al procediment que se segueix habitualment a l'hora d'abordar els continguts literaris, considero que és, també, pertinent

ja que es beu dels mateixos textos i, a continuació, se'n descabdella l'anàlisi, tot permetent la participació i l'aprofundiment compartit. (Des de la perspectiva de l'alumne, sempre resulta un valor positiu la flexibilitat de paràmetres fixats i la possibilitat de proposar el treball d'obres i autors segons el propi interès. N'augmenta la implicació i el nivell d'èxit o satisfacció.)

En relació amb les lectures de la carrera, personalment trobo que s'ha intentat una compensació entre els clàssics i els autors contemporanis, i això s'ha mirat de fer en cadascun dels gèneres treballats (poesia, narrativa i teatre). Segons el meu punt de vista, els programes són prou complets i inclouen una panoràmica prou variada i interessant d'autors i obres (des de Rodoreda a Sergi Pàmies o Benet i Jornet, i de Víctor Català a Salvat-Papasseit), però sovint es veuen afectats per un calendari insuficient per dur a terme els programes previstos.

Penso igualment, però, que, més enllà dels manuals de referència que acostumen a figurar a les bibliografies de les assignatures, estaria bé que els professors, que són els especialistes indubtables en la matèria, facilitessin a l'alumnat interessat un recull «d'obres i autors indispensables» tant clàssics com actuals, i també algunes orientacions de treball específiques que permetessin l'aprofundiment personal fora dels programes i del marc universitari.

Sí, es procura ensenyar a llegir bé i crec que es donen les pautes necessàries per a tot aquest procés d'acostament, anàlisi i vivència (empatia) de l'obra literària (sigui del tipus que sigui, d'aquí que com a conjunt les classes i els continguts que s'hi donen siguin útils i profitosos).

Crec que cal un *equilibri* de tots els factors esmentats a la pregunta per assolir l'èxit en aquest sentit. Em sembla que, en primer lloc, cal fer una selecció d'obres acurada i de qualitat, i preparar-ne la seva anàlisi amb rigor, però tota aquesta feina queda deslluïda si no se segueix una metodologia i un estil adequat al grup d'alumnes i als seus interessos i expectatives. És a dir, que al meu entendre són tan importants els continguts en si mateixos com la seva manera de transmetre'ls i l'actitud que es genera en aquest moment de comunicació...

Crec que, efectivament, les noves tecnologies hi poden ajudar. De fet, penso que actualment cap parcel·la del coneixement pot donar

l'esquena al que anomenem noves tecnologies, perquè són una realitat inqüestionable del present, amb un pes cada cop més gran en les noves generacions d'estudiants. El que també em sembla evident és que no té sentit apuntar-se al carro perquè sí, perquè toca i prou, sinó que el seu ús ha d'estar molt pensat, que ha de tenir una raó de ser al darrere.

En tot cas, trobo innegable que aquest tipus de tecnologies i el seu ampli aparador de recursos poden contribuir a la presentació més atractiva i pràctica d'alguns continguts, també poden representar un model de parla o servir per abordar contextualitzadament altres temes, ja siguin qüestions lingüístiques o literàries.